

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204774

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No T 81.6

Accession No GT 166

P 82 M

Author పంత్ ప్రజ్ఞాచారి

Title మ ఘదూతము

This book should be returned on or before the date
last marked below

--	--	--	--

త్రుహంగివాయి నమః

ద్వి ప దే

మే ఘ దూ త ము.

ఇ య్య ది

గుంటూరు, టౌన్ హైస్కూలునందు సంస్కృతోపాధ్యాయులుచు

ఆంధ్రకాదంబర్యాది ప్రంథకర్తలు నగు

శ్రీ సత్యే పూర్ణ ప్రజ్ఞాచంద్రులచే

త్రాయబడి

గర్తపురాగ్రహారవాస్తవ్యులును

మధ్యకాశ్రుసంపన్నులు నగు

తాటికోల శేషగిర్యాచార్యులవారికిఁ

గృతియొసంగబడి,

తద్ద్రవ్యసాహాయ్యమున

గుంటూరు, చందిరికా ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడినది.

కాపీరైటు]

1931

[వెల 0-8-0

రి క

కవికులగు శత్రుత్వ కాలిగానమహాకవి నెఱుంగనివా గరుడు ఇమ్మహామహానుజు తన సగసకవితారలనలచే సమ్పదయమ్పదయంబుల నాకర్పించెను. ఈ సుకవి సనాశూర్పిలో నీరసశబ్దతులంబులు నిలువవు. కావుననే, “పురా కవీనాం గణనాచ్రసంగే కనిస్థికాధిస్థితకాలిదాసా

అద్యాపి తత్సృల్యకవే గభావా దనామికా సార్వతీ బధూవ ”

అని కవిగణనలో నగ్రిగ స్వయం డాయెను. ఈ కవీంద్రునికావ్యంబు లన్నియు రసభూయిష్టంబులు తత్తాపి ‘మేఘమాత’ మీమహాకవి ప్రతి భాచాతుర్యమును, అన్యనాచమత్కారమును, లోక్పత్త్యమును, రసపరి కాన్తను వేనోశ్శబ్దజాతుల ధ్వనిపరిధానమై గీర్వాణవాఙ్మయమున కొక వన్నె దెచ్చుచున్నది

రాజరాజానుచరుం డగు నొకయక్షుండు స్వాధికారప్రమత్తుడై యొకయేడు ప్రియురాలి నెడఁబాయుమని స్వామితే శత్రుడై స్వప్రహి మలఁ గోల్పోయి రామగిర్యాశ్రమంబుల నివసించుచు నలకాపురిలో నున్న ప్రియురాలికి మేఘునిచే సందేశమంపుట యిందలి యితవృత్తము ఈకడనే ప్రతిపదశిరఃకంఠముగా 122 శ్లోకములతో నీకవి పూర్తిగావించెను.

ఈ కావ్యరత్నంబునకు దాదా పిరువదివ్యాఖ్యానంబులును, అసంఖ్యాకంబులగు హంససంగేశాద్యసుకరిణంబులును గానవచ్చుటంజేసి యేత త్ప్రకృతి మఱింత ధ్రివపడుచున్నది. రసఖండ మగునిక్కావ్యం బే నాంధ్రీకరించుటకు మేతువును గృతిప్రకంసలొఁ దెలిపియున్నాను భావ పూర్ణంబులగు నిందలి శ్లోకంబుల ననువదింప వ్యాససమాసానుకూలంబు లుగా నుండునని ద్విపదవృత్తముఁ జేకొంటిని మేఘమాత మంతయు మంగాక్రాంతలోనే యుండుటచే ననువాదంబుగూడ నొకేవృత్తములో నుండుట సమంజసమని నాయాశయము. ఒక్కొక్కశ్లోకము నాల్గుద్విపద లలో నిముడునట్లే చాలవఱకు వ్రాసితిని కొన్నింటిని యధానుకూలంబుగ వ్రాసియున్నాను. అనువాదములోఁ జాలవఱకు మల్లినాథసూరివ్యాఖ్యనే యనుసరించినను, ఒక్కొక్కచో విద్యుల్లతనుగూడ ననుసరింపక పోలేదు. గుణాగుణంబులఁ బండితులే నిర్ణయింపఁబ్రార్థితులు.

ఇట్లు విద్యద్విధేయుఁడు,
గర్వింశకర్త.

శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః

కృతి ప్రశంస

శ్రీ వెలయ నేమహాత్ముని
భావించెడివారి కఖిలభద్రమూలు కళా
ప్రావీణ్యము లొదవెడు నా
దేవు హయగ్రీవు నే మదిన్ బ్రార్థింతున్.

వ॥ అని యిష్టదేవతా ప్రార్థనంబు సలిపి యేతద్ద్రంశ
ప్రకాశనంబునకుం గల సందర్భముల నొక్కింత వాక్కుత్తు.

సీ॥ మామూరువారిసంస్థానవర్త నృసింహ
తజ్జ్వల డెవ్వానిమూర్తాతితిండి
హనుమత్ప్రతిష్ఠ చేసినయణ్ణయార్యు లం
తర్వాణు లెవనిముత్తాతగారు
వేంకటేశాచార్యవిబుధుండు న్యాయస
భాధర్మవక్త యెవ్వనితాత
వేంకటరమణనామాంకుండు సుబ్బమా
వరుండు డైవ్వా డెవ్వనితండి

గీ॥ శ్యామిష్ణాతి శ్రీనివాసబుధపుతి
లక్ష్మీనరసాంబ యెవనియిల్లా లతండు

తాటికోలాన్వయాంభోధిధవశకరుండు
శేషగిర్యభిధుండు కాళికకులుండు.

మ॥ నను రప్పించి స్వగేహసీమకు మహా

నందంబుతో నొక్కనాఁ

డ నె ని శ్లోయసఘా ! భవద్విరచితం

బొరామకళ్యాణమున్

గనుంగొంటిన్, దిలకించితిన్ మతియు మీ

కాదంబరీ కావ్యమున్ ;

మన ముప్పొగి భవత్కవిత్వము సుధా

మాధుర్యధుర్యం బహూ !

గీ॥ ఎన్ని నాల్గుగనో నాకు నెసంగు సప్త

సంతతు లొనర్పవలెనని స్వాంతమందుఁ

గాని నేటికి హరిగురుకరుణవలనఁ

జాలవఱ కవి నెఱవేర్పఁ జాలినాఁడ.

సీ॥ నాగులవరము ప్రాంతమున సకూళంబు

చించావసంబు వేయించినాఁడ

గుంటూరులోన మాయింటిప్రక్క నె యాంజ

నేయు నాలయమందు నిలిపినాఁడ

పొరుగురిమాధ్వు లేగురు నిత్యమును భుజిం

పఁగ నన్నసత్ర మేర్పఱచినాఁడ

ఉత్తమకార్యోపయుక్తంబుగాఁ గొంత
ధనము నిక్షేపింపఁ దలఁచినాఁడ

గీ॥ మఱి తటాకప్రతిష్ఠకు మార్గ మొకటి
యారయుచునున్నవాఁడఁ జేకూరవచ్చు
జలపడఁగలే దదేమొకో కృత్యయె యెన్ని
దినములో యయ్యె నేఁ బ్రయతించుచుంటి.

శు॥ క్షితి నారామతటాకముఖ్యము మహా
శ్రేయఃపదంబే, ప్రతి
ష్ఠిత మొ దందునెయుండి గాంచుఁ దగువా
సిన్, నించు సత్కీర్తులన్ ,
గృతి నలైవపులఁ బ్రాకి కూర్చు స్థిరస
త్కీర్తి గడున్; సప్తసం
తతిలోనన్ గృతిఁ బోలఁజాల దెదియున్
దస్తద్విశేషంబులన్.

క॥ కావున నొకకృతి సదృశ
భావాలంకారపటిమ భాసిలుదానిన్
గోవిదనుతిఁ గనుదానిన్
దావకసాహ్యమునఁ గాంచఁదలఁచితి ననఘా !

మ॥ దయచేయింపఁగఁజెల్లు నాకుఁ గృతినా
 భత్వంబు వేవేగఁ గాం
 చియమే తావకశక్తి! ధీనిధివి కా
 శీకృష్ణవిద్యస్మణి
 ప్రియశిష్యుండవు సంస్కృతాంధ్రకవితా
 విజ్ఞాతపున్ నాగరా
 జ్ఞయపాతీణుడ వెంతయున్ దగుదుపో
 నాకోర్కి యీడేర్పఁగన్॥

క॥ ఆలస్యంబున కోరువఁ
 కాలన్ మీ రెదియొ వ్రాసి సమకూర్ప నగున్
 గాలంబు, మీకృతుల నను
 కూలం బగుదాని నొకటి కూర్పుఁడు నాకున్.

ఆ॥ వె॥ విందు మీరు మేఘసందేశకావ్యంబు
 ద్విపదఁగూర్చినట్లు తెలుఁగులోన
 దాని నిడుఁడు కాళిదాసీయకృతి కను
 వాద మగుట మిగులమోద మొసఁగు.”

క॥ అని మృదుమధుర⁺క్తులతో
 ననుచున్ మాకెల్లఁ బెద్దయనియున్ బంధుం
 డనియు నిది సుసంకల్పం
 బనియున్ మదిలోన నెంచి యంటిని బడపన్.

ఉ॥ నక్షత్ర యేమి చూచి కవి

తల్లజుఁడౌ మన కళిదాసుఁ బ్ర
త్యక్షరలక్ష చే మును మ
హాత్ముఁడు భోజుఁడు సత్కుఁరి చెనో
యక్షరశూన్యుఁ డె ట్లెఱుఁగ
నస్థుఁడు; త స్మృత మేఘదూతమం
దక్షరకోటి యిచ్చినను
నమ్మహానీయుఁబుణంబు దీలునె ?

క॥ రసఖండమైనదీనిక

భాసఁగ సరసరీతి మార్పఁబోలునె విద్యా
ప్రసరణశూన్యుఁడ నగు నా
కసలే నీరసములంట యనువాదంబుల్.

ఉ॥ ఒక్కొక్క చోట నొక్కొక్కటి

యొక్కొక్క వ్యాఖ్యను గానవచ్చెడిం
బెక్కుమెఱుంగు, లన్నియును
బీర్వడ నీ కనువాదమందునక
గుక్కఁగ నేరిశక్య; మిది
గో యదిలే దిది లే దటందు రీ
తెక్కిరిపించు నయ్యల వి
వేకము తామటు వ్రాసినపుగా !

సీ॥ 'ఎంత వారికి కై నఁ గాంతాను మంగంబు

కడుముప్పున కె మూలకారణంబు

దానఁ బ్రమాదంబు తప్ప దెంతటిమహా

ఘనున కైన నిజాధికారమందు

అద్దాన యజమానునధికాగ్రహమునకు

గుఱియై మహత్త్వంబుఁ గోలుపోవు

దానిచే నధికసంతాపసంతప్తుడై

యష్టకష్టంబుల ననుభవించు

గీ॥ జనుఁ' డనెడునీతి నిందు యక్షకథవలన

నవిదితామరభాషుతా యాంధ్రజనము

లెఱిగినన్ జాలు; బహుచర్చ లేల ? యదియ

యస్మదనువాదమునకు మహాఫలంబు ॥

గీ॥ అర్థదార్థ్యంబునకు బాల్యమందు వ్రాసి

నట్టియిక్కఱ్ఱి మీకోర్కి నలరఁజేయఁ

గలిగెనే నింతకున్ మేలుగలదె ? దీని

నిత్తు మీ కంకితం బని యియ్యకొంటి॥

క॥ ఆర్యునకు శేషగిర్యా

చార్యునకున్ సంస్కృతాంధ్రసమరసునకు స

త్కార్యునకుఁ 'దాటికొల' కుల

ధుర్యున కంకితముచేయుదున్ మఱి దీనిన్ ॥

శ్రీహయగ్రీవాయ నమః

ద్వీపద

మేఘదూతము

— 0 —

ప్రథమా శ్వాసము

—:0:—

అనవధానుండై నిజాధికారమున
ధనపతికినుకకుఁ దానకం బగుచు
ఏఁడాది ప్రియురాలి నెడఁబాయు మనుచు
వాఁడియకా శాపంబు వడసి యద్దానఁ
దనదుసామర్థ్య మంతయుఁ గోలుపోయి
వనట యత్నుఁ డొకండు వాసంబుఁజేసె
భూతనయాస్నానపుశ్యోదకముల
శీతలచ్చాయ నిచ్చెడు చెట్లగములఁ
గొమరారు తచ్చిత్రీకూటాశ్రమములఁ
గమనీయవాసయోగ్యప్రదేశముల.

5

10

కాంతావియోగియకా కామి యత్నుండు
చింతచే జిక్కి ముంజేతికంకణము
భ్రష్టమాటయుఁగూడఁ బరికింపకుండ
అష్టమాసము లెటో యాయదిఁ గడపి
సుదినమా నాషాఢశుక్ల పక్షమున

15

ఔదటివాసరమందు మురుపు దీపింప
 వప్రకేకకళావైభవమందు
 క్షిప్రగతిం బొల్పుసింధురం బల్లు
 ధర్మనీయం బాచుఁ దనరుమేఘంబు
 దర్శింఁచె దద్యాధితటభూమియందు.

20

కౌతుకసంధానకారణంబైన
 యాత్రోయదంబున కభిముఖుం డగుచు
 నిలిచి యెట్లో కంట నీరు వచ్చినను
 వెలికిఁ గన్పడనీక విలపింపఁదొడఁగె
 వారిదాగమ మెట్టివారలకేని
 మాటంగఁజేయును మానసం బన్న
 అరయఁ గంఠాశ్లేషణాద్దురాలైన
 తరుణి దూరంబైనతటిఁ జెప్పవలెనె ?

25

శ్రావణమాసంబు సన్నిధియగుడు
 జీవితేశ్వరిని సజీవగాఁ జేయ
 తేమంపువార్తను జీమూతువలనఁ
 గోమలికిఁ బంపఁగోరి యాతండు

30

నెత్తావు లెల్లడ నిచ్చలుఁ జల్లు
 కొత్తగాఁ బొడమిన కొండమల్లియల
 మోదంబుతో నర్ఘ్యమును గూర్చి ముందు
 సాదరంబుగ నిట్లు స్వాగత మొసఁగె.

35

‘జ్వలనంబు, వాయువు, జలము, ధూమంబుఁ
గలసి యేర్పడినమేఘం బది యేడ ?

బలనదిందియులైన పాణిలు చేయఁ
గలిగిన సందేశకార్యంబు లేడ ?’

40

అని యిట్లు తలపోయ కాయత్నఁ డడిగె
ఘను వినయంబుతోఁ, - గామార్తు లెపుడు
చేతనాచేతనాశేషంబులందు
హృతలిక దీనులు సహజంబుగానె.

పుష్కరావర్తకంబులనశేమందు

45

నిష్కల్మషుండవు నీవు పుట్టితివి
కరుణాపరుండవు కామరూపుండవు
పురుహూతునకు ముఖ్యపురుషుండ వీవు
నీ విశేషం బెన్న నే నంతవాఁడ
నీవించు నీకూర్చిచేత లోకములు

50

అందుచే నీకు నే నర్థి నైనాఁడ
మందయానను బాసి మసలుచున్నాఁడ,-
అధముని విషయకం బగువేడికోలు
అధిగత ఫలమయ్య నానంద మిడదు
అధిగుణవిషయకం బగువేడికోలు
అధికతయే గూర్చు నప్రాప్తమయ్య.

55

ధరణి బయోద ! సంతపుల కెల్ల
శరణంబ పీవకా చర్చించి చూడ

రాజరాజరుషావిరహితుండనైన
నాజాడఁ దెలిపి నానాతి రక్షింపు 60

శివశరశ్చంద్రికాక్షిణానులేప
ధవళితహర్షమై తల్మొత్తుదాని
ధననాథులకు నెల్లఁ దానకం బగుచుఁ
దనరాచు'నలక'కుఁ దరలంగవలయు.

కంటిపైఁ బడునలకల నెత్తిపట్టి 65

మింటఁబోయెడునిన్ను మించి చూచెదరు
తమజీవితేశ్వరుల్ తరలి యేతెంచు
సమయమంచును బాటసారిపూఁబొండ్లు
నీ వేగుదెంచినన్ నిశ్చలుం డగుచు
నేవాఁడు ప్రేమురాలి నెడఁబాసియుండు? 70

దీనుఁ డిట్టిఁడు పరాసినవర్తనుఁడు
కానంగరాఁ డెందుఁ గలికానికైన.

మెలమెల్లఁగా నివే మేని కిష్టముగ
మలయుచున్నవి మందమందానిలములు
వాయెత్తి యల్లవే వానకోయిలలు 75

కూయుచున్నవి కలకూజితంబులను
బారుదీరిచి నభోభాగంబునందుఁ
బేరిమి రతికాంక్షఁ బెంటికొక్కెరలు
కనుల కింపుగ సొంపుగా నున్ననిన్ను
వెనువెంట నంటి సేవింపఁగాఁ గలవు. 80

గడియకు గడియకు గతవాసరముల
 మడచి వేళ్ళను బలుమార్లు లెక్కించి
 పొణంబు లెటా బిగఁ బట్టి నెమ్మేనఁ
 ద్రాణలేకయె నాదు దర్శనంబునకు
 వాచి శాపాంతమా వాసరంబునకు 85
 వేచియున్నట్టి యావిహ్వలగాత్రిఁ
 బ్రవినులచరిత నీభాగ్యతృప్తాంగి
 నవిహతిగమనుడవై చూడఁగలవు
 పొణయి సద్యఃపాతి పృథ్వీపమంబు
 గణుతింపఁగా సుమగంధుల మనము 90
 జలదమా! తఱచు నాశాబంధనంబు
 విలయంబుఁ గొననీదు విప్రయోగమున.

ఉర్విని గావించి యుచ్చిలీంధ్రీనుగ
 సర్వసస్యసమృద్ధిశాలిని సలుపు
 వీనులవిందు నీవిరుత మాలించి 95
 మానసకాసారమార్గంబుఁ బట్టి
 డారిబత్తెమునకై తామరతూండ్లఁ
 గోరినన్నింటిఁ జేకొని మింట నీకు
 సాయమై కైలాసశైలంబుదనుక
 రాయంచగములును రాఁగల విపుడు. 100

వాసి నేలేటను వానకాలమున
 నీ సమావేశంబు నెగడుట కతనఁ

జరవియోగంబుచే జెలఁగుబాష్పంబు
వరల నీసాహృదవ్యక్తిని జాటు
ఘనుఁ డున్నతుండును శౌరవాహ్నుండు 105
కొనియాడఁ దగినమేల్గొనములవాఁడు
శ్రీరామసాదాబ్జచిహ్నితానేక
చారుసన్నేఖలాజాలంబువాఁడు
మిత్రుఁ డీతఁడు ప్రేమమీఱఁ బూజించి
చిత్రకూటముకడ సెలవుఁ గైకొమ్ము. 110

సావధానంబుగా జలద ! యాలింపు
తావకమార్గ మిత్తటిఁ జెప్పవాఁడ
విందువు వీనులవిందు సేయంగ
సందేశ మామీఁద సంగ్రహించెదను
ఖన్నుండవై దారి గిరికూటములను 115
మన్నన నివసించి మఱి సాగఁగలవు
క్షీణబలుండవై చిక్కి నిమ్మగలఁ
దాణగల్గఁగ నీరు ద్రావి పోఁగలవు.

‘ హరియించుచున్నదా యద్రీశృంగంబు
సరభసంబున నేడు జంగ్గానిలంబు? ’ 120
అని తలల్ పైకెత్తి యతిసంభ్రమమునఁ
గన ముగ్ధతా సిద్ధకామినీమణులు
అలవోక దిక్షాగహస్తావలేప
విలసనంబుల దారి విదళించుకొనుచు

నిచ్చలు సరససన్నిచుళమై యొప్పు
నిచ్చటనుండి నీ వెగురు మాకసము. 125

రతనాలకాంతులరాశియో యనఁగ
క్షీతి దర్శనీయమై చెలువు దీపింప
నింద్రీధనుఁఖండ మిదె పుట్టనుండి
సాంద్రీరోచులతోడ జన్మించుచుండె 130
నెమిలిపించెముతోడ నెగడు శ్రీకృష్ణు
కమనీయమూర్తితోఁ గలుగుసామ్యంబు
నీలమై యొప్పురు నీదు నెమ్మేను
దాలుచు నీయింద్రీధనువుచే నేడు

కృషిఫలంబెల్ల నీకృషగల్లునంచుఁ 135
దృషితలై నీపోవుదిశ నె గగ్గోనుచు
భూవికారంబుల పాలుపు లెట్టివియొ
భావింపరాని సాభాగ్యదృష్టులను
జనపదంబులలోని జలజలోచనలు

అనురాగసహితలై యరయుచుండంగ 140
దున్నినతోడనే దొరలంగ గంధ
మున్నతభూముల నొగి నధిష్ఠించి
మఱికొంచె మటు పశ్చిమంబున కేగి
తిరిగియు నుత్తరదిక్కుకే చనుము.

జడితాన నొక్కటేజాడ వర్షించి 145
యడవిలోఁగార్చిచ్చు నడచిననిన్ను

నరయ మార్గాయాసు నామకూటంబు
 శిరసావహించుబో చెప్ప నేమిటికి
 ఇక్కడై చెలిమికాఁ జేతెర నట్టి
 ముక్కిడియును బరాజ్ఞులుఁడు గాఁడన్న 150
 ఉన్నతుం డెల్లర కుపయోగభూతుఁ
 డన్న గేందుని వేతె యడుగంగవలెనె ?

నీ వటు స్నిగ్ధవేణీసవర్ణుడవు
 సేవించియుండఁ దచ్చుంగ మానగము 155
 పరిణతఫలభార భాసురారణ్య
సరసరసాలసంచాదితం బగుచు
 నడుమ నలై వై తెల్లనగఁ దక్కుచోట్లఁ
 బుడమిచన్గుబ్బనాఁ బాలుపు చెన్నాఠి
 సురమిధునంబుచేఁ జూడఁగాఁదగిన
 సురుచిరలావణ్యశోభఁ గాంచెడిని. 160

వనచరకామినీవారోపభుక్త
 ఘనకుంజపుంజంబు గలుగునక్కొండ
 విశ్రమించి క్షణంబు వీడి భారంబు
 నశ్రమంబున వేగ నచ్చోటు వాసి
 మీఁదఁ బాషాణోన్నమితమైన వింధ్య 165
 పాదంబునందునఁ బ్రవహించుదాని
 శర్మడయై లోకసన్నుతిఁ గన్న
 నర్మదానదిని గ్రిన్ననఁ గాంచఁగలవు.

వాంతవర్షుండవై వడిఁ దిక్తవన్య
దంతిమదావానితం బైనదాని 170

నేరేడుపొదలచే నీరయం బగుచుఁ
బాటెడు తన్నదీపానీయ మాని
అధిగతబలుండవై యటుమీఁద వాయు
పథము నధిష్ఠించి పయనమై పొమ్ము
ముదిర ! యంతస్సారమూర్తివౌ నిన్నుఁ 175

గదలింపలే దెట్టిగాఢానిలంబుఁ
బరిపూర్ణుఁ డెన్నఁడు భంగంబుఁ జెందఁ
డురలఁ బాటుచునుండు నుత్తవాఁ డెప్పుడు.

హరితధూమ్రముకాచు నర్థసంయాఢ
వరకేసరంబులు వరలు నీపంబుఁ 180

గనియు సంజాతాద్యకలికంబులైన
ఘనకందళుల మెక్కి కచ్చంబులందుఁ
గడు సురభిశ్చమైన కానలలోని
పుడమిసాగంధ్యపుంబాలుపు మూర్కొనుచు
సారంగములు నీపు చనినమార్గంపు 185
సూరెల నడుగకే సూచింపఁగలవు.

చాతురిక్ మింటనే జలముఁ జేకొనెడు
చాతకంబులను విస్మయమొప్పుఁ గనుచు
నొక్క బారుగ మింట నున్నజక్కవల
నొక్కటి రెండంచు నొగి లెక్కయిడుచు 190

స్తనితంబులను నీవు సలుపునవ్వేళ
 ననుకోకయే సిద్ధు లపార్థితముగ
 సహచరీసోత్కంఠసంభ్రమాలింగ
 బహుమతుల్ వడసి సంభావించు నిన్ను.

నావార్త నెఱిగింప నానాతి కీవు 195

వేవేగ నలకకు వెడల నెంచినను
 కొండమల్లియలతో ఘునుఘుమాయించు
 కొండకొండను నీకుఁ గొంతసేపేని
 జలద ! నీ వెంతటిజాగరివైనఁ
 గలుగునంచుఁ దలంతుఁ గాలయాపనము 200

కేకలే స్వాగతోక్తిగ సబాష్పావ
 లోకమా యాబ్ధిలోకంబుచేతఁ
 బ్రత్యుద్గతుండవై పైన నెట్లేని
 సత్యంతజవముతో నరుగ యత్నింపు.

పువుదోటలం దగ్గిపుల్ల కేతకుల 205

ధవతవృతుశాచుఁ దనరారునవియు
 నిలయవాయసనీడ నిర్మితివ్యాప్తిఁ
 జెలఁగునూరులరచ్చచెల్లొప్పునవియు
 విరియఁ గాచినపండ్ల విలసిల్లుజంబు
 తరువనంబులచేతఁ దల్కిత్తునవియు 210
 రోయుచు నొకకొన్నిరోజులే యుండు
 రాయంచగములచే రాజిల్లునవియు

నయి నీవు పోవ దశార్ణదేశములు
నయనంబులకు మహానందంబుఁ గూర్పు.

ఆదశార్ణంబుల కాభరణంబు 215
మేదిని విదిశ యన్ మేల్పొలి కేగి
కాముకత్వమున కఖండమా ఫలము
శ్రీ మించ నచ్చొటఁ జెందఁగాఁగలవు
భూవికారంబుతోఁ బాలుచు కమ్మొవి
ద్రావెడునటు తటస్తనిత మొప్పార 220
ఆత్మంబుతోడుత నాననౌ మధుర
వేత్తవత్తినదీచిచిగ్గిజలము.

ఏఁడాది కొకసారి యేతెంచునట్టి
వాఁడ హాసీసహవాసంబుకతన
విలసిల్లుకొల్పిరుల్ వెలయునీపములఁ 225
బులకరించినయల్లు పాలుపారుదానిఁ
బణ్యాంగ నారతిపరిమళోద్ధారి
గణ్యతమానేకకందరంబులను
నాగరికులజవ్వనపు మిక్కుటములు
బాగుగా జనులకుఁ బ్రకటింపదాని 230
నీచైర్గిరింద్రంబు నీ వధిష్ఠింపు
ప్రాచీనభేదంబుఁ బాయ నచ్చొట.
వననదీతీరోపవనసముద్భూత
ఘనయూధికాజాలకంబుల నచట

సిడిసెందనీక కొంజిన్కుబొప్పలను 235
 దడుపుచుఁ దద్ధరాధరముపై నీవు
 విరులను గోయునవివరిబోండ్లవదన
 సరసిజాతములకు ఛాయ నిచ్చుచును
 జెక్కుటన్దములపైఁ జెమటఁ బాపుటల
 నొక్కింత వాడఁ గన్గొత్పలశ్రేణి 240
 నెడలుమా యటఁ గొంత విశ్రాంతిఁ జెంది
 వడివడి నస్సదావాసవాటికిఁకు.

వెలఁదికి నావార్త విన్నవింపంగ
 నలక కేగెడునీకు నద్ది చుట్టైనఁ
 గాకు ముజ్జయినీప్రకామోరుసాధ 245
 తోకంబునకుఁ బ్రతిలోముండ వెపుడు
 తటిదుల్లసనభీతతరతాపాంగ
 చటులపౌరాంగ నాజనలోచనముల
 సాదరంబుగఁ గేళి సలుపకయున్న
 నీదుజన్మము మేఘ! నిష్ఫలం బగును. 250

చలదూర్చిమాలికాశబ్దాయమాన
 కలహంసమాల చక్కనిమేఖలముగ
 గతిఁదొట్టిలుచు నింపుగాఁ బాటుదాని
 నతదర్శితావర్తనాభి యాదాని
 నిర్వింధ్య నటఁగూడి నెయ్యంబు నెఱపి 255
 సర్వవిధంబుల సరసుండ వగును,-

విభ్రమంబే సుమా విభులచెంగటల
సుభ్రువులకుఁ బ్రేమసూచివాక్యంబు.

సాణేశు ని న్నెడఁబాయుటంజేసి
వేశిభూతసుసూక్ష్మవిమలాంబు వగుచు 260

తటతరుశాఖాపతనీగళగ
పటలంబుచే మేనఁ బొందిమం బూని

సొగసుకాఁడా! నీదుసోయగం బెల్ల
జగతికి వేనోళ్ళఁ జాటుతత్తటిని
ఏయుపాయంబుచే నెడఁబాయుఁ గార్భ్య 265
మాయుపాయంబు నీ వరయంగవలయు.

చని యుదయనకథాచతురుశా వృద్ధ
జనులతోడియవంతిజనపదంబులకుఁ

బున్నెంబు స్వల్పమైపోవ ధారుశికిఁ
జన్మస్థియాస్వస్థిజనములచేతఁ 270

బరిశిష్టసుచరిత్రీఫలలబ్ధ మగుచుఁ
గరము వెల్లెనుస్వర్గఖండమా యనఁ

శ్రీవిశాలం బాచుఁ జెన్నారునట్టి
యావిశాలాపురి కరుగు మాపైన.

మదముచే నవ్యక్తమధురంబు తాచుఁ 275

బొదలు బెక్కురునుడుల్ పొడుపుచేయుచును
లసదబ్జసంభవలాలితామోద

విసరముల్ పొగ్గిన విస్తరించుచును

అంగానుకూలమై యంగనామణుల
కింగజాతశ్రమం బాచు నిచ్చోట 280
సప్తార్థనుండైన స్వప్రియుం డట్లు
శిష్యాతరంగిణీ కీతవాతంబు.

విపణిమార్గములందు విలసిల్లునట్టి
యపరిమితాగ్ర్యనాయకరత్నములను
అమలంబు లైనముత్యాలపేరులను 285
సమతీతసంఖ్యలౌ శంఖశుక్తులను
ఘాసమంజులములౌ గరుడపచ్చలను
తోసంబు గూర్చువిద్రుమఖండములను
తిలకించి జలధులఁ దెలియుదు రచట
సలిలమాత్రావశేషములుగా జనులు. 290

‘ఉదయనుండను నొక్కయ్యర్వీశుఁ డిందు
సుదతిఁ బ్రద్యోతనుసుతను హరించె,
అలఘుగుణుం డైనయారాజమణికి
గల దిందె యొక్కబంగరుతాటితోట,
బలమునఁ గట్టుంగంబముఁ బెల్లగించి 295
నలగిరి యిచటనే నాట్యమ్ము సలిపె’
అని యిట్లు వింతగా నాగంతుజనులఁ
దనువుదు రచ్చోటఁ దత్కథావిదులు.
సవరై నయాకుపచ్చనిరంగు గలిగి
రవిహయస్పర్ధలై రాజిల్లుహరులు 300

చదలంటి పర్వతసమములై కరులు
మదము వర్షించు నీమాడ్కి సంతతము
రావణు వెదిరించి రణరంగమందుఁ
జేవ నిల్చినజగజ్జెట్టులు గానఁ
జంద్రోహాసవ్రణోత్సారితాభరణ
సాంద్రోరోచులు యోధసత్తము లచట.

305

జాలనిర్యత్యేశసంస్కారధూప
జాలంబులను నుపచయ మంది మిగుల
బందుగుం డనుపేర్చి భవనబద్ధిణము
లందిచ్చునృత్యోపహారంబుఁ గొనుచు
సుమనమూహాత్యంతసురభిళంబులును
రమణీయపాదరాగాంచితములు
ధనిగృహంబులనుండి తత్పురలక్ష్మిఁ
గనుగొంచుఁ బాయు మార్గశ్రమం బచట.

310

తమతేనిగళకాంతి తనరువాఁ డంచుఁ
బ్రమధు లాదరముతోఁ బరికించుచుండఁ
జను జగద్గురువైన చండీశుకతన
ఘనతఁ గాంచినమహాకాళతీర్థంబు;
తీర్థమన్నను బుణ్యతీర్థమేకాదు
సార్థకం బది భోగసంపత్తిఁ గూడ
జలకేళిరతసతీజనబహుస్నాన
లలితపరీమళలంపటంబులును

315

320

గంధిలసరజస్కై రవాయాత
 గంధవతీనదీగాఢానిలములఁ
 గంపితోద్యాచ-బుఁ గలిగి భోగులకు 325
 నింపు సాంపును నింపు నెంతయు మదికి.

ఘనుడ ' ముందుగ మహాకాశ మేగినను
 ఇనుడు గుంకెడుదాఁక నెచటి కేగకుము
 హరునిసాయంసమయార్చనమందుఁ
 బరులు కీర్తింపఁగాఁ బటఁసాత్వ మూని 330
 గంభీరభవదీయగర్జితంబులకు
 అంభోద ' సాఫల్య మందఁగాఁ గలవు.

గణిక లష్పడు పదక్రమములచేతఁ
 గ్వంతికాంచీదామకంబులు గలిగి
 మశిరుచాఖచితచామరదండములను 335
 గణనాథు వీచుచోఁ గరములు బడలి
 నఖపదంబులఁ బతనంబుచే మివుల
 సుఖ మిచ్చుశొలివానచుక్కల నంది
 కడుకూర్చి దీర్ఘభ్రంశశ్రేణులట్టి
 కడగంటిచూపులఁ గాన్క లిచ్చెదరు. 340

నవజపాకుసుమంబునా నెత్తినైన
 దివసాంతమందలిదీప్తి జెన్నారి
 మండలాకృతిఁ గప్పి మఱి యీశుభాహు
 దండమహోద్దండతరుకాననంబు

భయము పోవుటఁజేసి పార్వతి స్తిమిత
నయనమై కన మహానందంబుతోడ
నటనాటి నేయాశ్రయాగాజినేచ్చ
నిటలాక్షునకుఁ బాపు నీ కగు శుభము. 345

కటికిచీకటిలోనఁ గాంతులఁ గవయ
నటఁ బోవుచుండెడునభిసారికలకు 350
నెటా దారి యనిభీతి యెనయ వెన్వెంటఁ
దటుకున మెఱసి యాదారిఁ జూపింపు
వరుసంబుఁ గురిపించి వణఁకింపఁబోకు
పరుసంబుగా నార్చి భయవెట్టఁబోకు
తాళఁజాలక వారు తలఁకి యేకీళ్ల 355
పానాదునో నీకుఁ బాపంబు వచ్చు.

చిరకాలమును మెఱసినదాన నీదు
మెఱపుటిల్లాలికి మెయి నొచ్చునేమొ
ఉండుమా యారేయి నొగిఁ బాపురాలు 360
పండినయొకగృహాపరిభాగమందు
మరల సూర్యుఁడు దృష్టిమార్గానఁ బడుడు
నరుగుమా యటనుండి యధ్వశేషంబు
తల మిత్రకార్మముల్ దాల్చినయట్టి
యలఘులు దారిలో నాలసించెదరె ?
తఱి యదేకద నిజతరుణులపట్ల 365
మఱి తప్పొనర్చినమగవారి కెపుడు

మున్నాడి వారల మోములఁజూచి
కన్నీరు తొలఁగించి కలఁకఁ బాపంగ
ఆకారణంబుచే నరుగుమా వేగ
నాకమలాపున కడ్డ మయ్యెదపు 370

రేపాడివచ్చి కూరిమి హిమాశ్రువులఁ
బాపఁ బద్మినిముఖపద్మంబునుండి
కరములు చాచుచో ఘన! యడ్డదేనిఁ
జాఱచుట రవి నిన్నుఁ జూచుఁ గోపమున.

కలదు శైవాలిని గంభీర యనఁగ 375
జల మచ్చ మందు సజ్జనచిత్తమట్లు
ప్రాపించు నీ వెంతపాటఁ జూచినను
నీబొందుఁ బ్రీతిబింబనియతిచేనైన,
కనుక నాపై నీకుఁ గలకౌరవమునఁ
బను లాగునని నీవు పరుగిడె దేమొ 380
అన్నదీశఫరలోలావలోకములఁ
జిన్నపుచ్చెదుసుమీ చిక్కు నాతటిని.

తటకటితటనుండి తలఁగిననీల
పటముచందంబునఁ బరఁగుతజ్జలము
కుసుమితవాసీరకుటశాఖ సొమ్ము 385
తెసఁగుకైఁబోలె నొక్కించుకఁ దాల్చి
యదికూడఁ దొలఁగించి యానది పై న
ముదమున మదిలోన ముఱిసెఘనీకు

వేగిరంబుగ నెంత వెడలనెంచినను
జాగె తప్పక యందు సంఘటిల్లెడును 390
అరుగుఁబో! జ్ఞాతరసాస్వాదుఁ జెవఁడు
జ్వరిగాక సతిశూన్యజఘనఁబుఁ జూచి.

త్వద్వర్షణోచ్ఛ్వాసితక్షితిగంధ
సద్వైభవంబుల సమకూర్చుకొనుచు 395
నాసికాపుటముల నాదంబు సెలఁగ
నాసనకై మదావళములు గోల
ఫలియింపఁజేయుచుఁ బ్రాంతాటపులను
వెలయునుదుంబరోడ్వజాతములను
దేవగిరిఁ జేరఁ దివిరెడునీకుఁ
దోవలో జలద ! నితోడ నేతెంచి 400
మెల్లఁగా వీచుచు మేని కిప్తముగఁ
జల్లతెమ్మెరలు నీశ్రమలఁ బాపెడిని.

అంద యేకాలంబు నావాసమున్న
స్కందునిపుష్పమేఘంబవై నీవు 405
ఆకాశగంగాజలార్పమై యొప్పు
నాకుసుమాసార మతనినైఁ గురిసి
అభిషేక మొనరింపు మతిభక్తితోడ
నభయం బాసంగఁగా నమరసేనలకు
మును మహేశ్వరువీర్యమున నామహాత్ముఁ
డనలముఖంబున నావిర్భవించె; 410

కాదు సామాన్యనిగతిఁ జూడ నతని
 నాదిత్యుతలఁదన్న నతఁడు తేజమున
 శివశిరశ్చందికాశ్లేషంబుచేత
 ధవళితాపాంగమా తన్మయూరంబు
 గిరిప్రతిధ్వానదీర్ఘతముతా నీదు
 నుటుముల నాడింపు ముత్సాహమొదవ,

415

తనరుచు జ్యోతిర్వితానంబుపగిది
 దనకుఁ దా రాలిన దానిపించియము
 నిలుపుఁ గుమారుపై నెనరున గౌరి
 కలువతేకులచుంచు కర్ణంబులందా-
 ఈరీతి శరజచ్చు హెచ్చినభక్తి
 నారాధనముచేసి యాపైనఁ జనుము.

420

పడినచోఁ దంతులపై నీటిబాగు
 చెడు వీణె లనుభీతి సిద్ధదంపతులు
 దూరంబుగా నెదుఱోవఁ ద్యజించి
 భూరివేగమున నభోవిధి నేగ

425

గోమేధములు మఱి కోటానుకోట్లు
 భూమిపైఁ గావించి పొగడితఁగన్న
 రంతిదేవుం డనురాజేంద్రుకీర్తి
 కాంతయే యీయావుఁ కైకొన్న దనఁగఁ
 దనరు చర్మణ్యతిక్ దనియించి నీదు
 జననసాఫల్యంబు జలద ! కావింపు.

430

అలశార్జిమైచాయ నలరునీ వందు
 జలమాన దిగుడు నోజలద ! యావేశ
 నతిదూర మగుటచే నల్పంబుభాతిఁ 435
 దత మయ్యుఁ గనిపించుఁ దత్ప్రవాహంబు
 గగనచారులు యక్షగంధర్వముఖులు
 దిగిచి దృష్టులఁ బేర్చిఁ దిలకింపఁగలరు
 మహి ధరించినస్తూలమహితేంద్రనీల
 సహితమా ముత్యాలసరముచందమున. 440

తై వాలినిఁ దానిఁ జయ్యన దాటి
 శ్రావిలాసంబులపాలుపు లెఱింగి
 ఆతెప్ప లెత్తుట నంతటఁ గృష్ణ
 సారవిద్యుతు లాకసంబునఁ బర్వ
 మఱి పెక్కి జమ్మినమల్లెలవెంటఁ 445
 దరలుతేలులఁబాని దశపురసతుల
 నేతోత్సవములకు నీశరీరంబుఁ
 బాత్రింబుచేయుచుఁ బయనమై పొమ్మ.
 అనఘ ! బ్రహ్మవర్త మనుజనపదముఁ
 జనుదారి నెమ్మేనిచాయతోఁ జొచ్చి 450
 సేవింపుమా కురుక్షేత్ర మిప్పటికి
 భూవరసంగరాభోగసూచకము
 నీరజంబుల నీవు నిర్భరాసార
 ధారలఁ జెల్లఁచెదరు చేసినట్లు

గాండీవి వైరిభూకాంతులతలలఁ
జెండాడె నిచ్చోట శితసాయకముల.

455

అల రేవతీలో చనాంకితమైన
హల నభిమతరసనైన వర్జించి
దురమును మాని బంధుప్రీతి సీర
ధరుఁ డేజలంబులఁ ద్రావెఁ దాఁ దొల్లి
ఆసరస్వత్యాపగాంబువు లాని
భాసురసౌఖ్యంబుఁ బడసె దోసామ్య '
అంతర్విశుద్ధుండ వగుదువు నీవు
చింత యేటికి రంగుచే నల్లనైన.

460

అటనుండి ఖనకల మంటి కై లేంద్రీ
తటినుండి ప్రవహించుదాని జాహ్నువిని
సగరాత్మసంభవ స్వర్గసోపాన
మగుదాని సేవింపుమా యామె యనఁగఁ
బార్యతీదేవిభూభంగబంధనము
నుర్వునవ్వల నవ్వనో యన్నమాడ్కి-
బా లేందులగోర్నిపాశియై యెపుడు
ఫాలలోచనుకేశపాశంబు లాగు.

465

470

వినుపీఠి సురకరివిధముగా నీవు
వెనుక భాగంబుచే వేలొడుకొనుచు
అమలినస్ఫటికోపలాచ్ఛమా తజ్జ
లముల నడ్డముగఁ గొల్లగఁ గోలునపుడు

475

నీనీడ శైవలినీప్రవాహమునఁ
గానంగఁబడుటచే గంగామతల్లి
రచుణీయ యగుచు నేర్పడు నస్థలమున
యమునాస్రవంతిశోయముఁ గూడె ననఁగ 480
సురభితళిలము కస్తూరీమృగోత్థ
వర నాభిగంధసువాసనావళుల,

ప్రభవంబు ప్రాగుక్తపావనాపగకు
నభితస్పితంబు నీహారవారముల
ఆగిరింద్రముఁ జేరి యం దొక్కశిఖర 485
భాగ మీ వాక్రమింపఁగ శ్రమంబాఱ,
త్ర్యంబకవృషసముత్థాతపంకోప
మం బైన డం బభ్రమా! దాల్పఁగలవు.

మఱి యాధరేంద్రంబు మారుతోద్ధాత
సరశసంఘట్టనజనితదావాగ్ని 490
వరచమరీవాలవారభారముల

సురసుర నంటుచు సుక్కింపఁజేయ
నీరదంబా! దాని నిర్మూలముగను
వారిధారాపరంపరలఁ జల్లార్పు
ఆపన్నజనములయూర్తి సతంబుఁ 495
బాపనేగాదె సంపదలు త్తములకు.

కరి యనుభ్రాంతి నిఁ గని నీదుపైకి
సరభసవృత్తిమై శరభంబు లెగుర,

చంగునఁ దత్ప్రదేశము దాటి స్వాంగ
భంగంబు వానికిఁ బాటిల్లఁజేసి 500
పడి క్రింద వేదనఁబడువానిపైన
వడగండ్లవాన నవ్వారిగాఁ గురియు
పరికింప నిష్ఫలప్రారంభు లేరు
పరిభవంబుల కిట్లు పాత్రముల్ కారు ?

రాతిపై నానైలరాజమం దొకట 505
శీతాంశుధరుపాదచిహ్నంబు వెలిసె
సిద్ధిగాంచినమహాసిద్ధులు దాని
శ్రీధమై నిత్య మర్చన సల్పుచుందు
ఆపాదవిన్యాస మరసినయంతఁ
బాపంబు లెటొ ఁటాపంచలైపోవ 510
దేహాంతమందు సుస్థిరగణపదవి
నాహా ! వసించెద రాస్తికజనులు
తారియే గాన సద్భక్తి నీ వటకుఁ
జేరి చేయుము పదక్షిణనమస్కృతులు.

మారుతంబులఁ బూర్వమాణమై సారె 515
సారెకుఁ గీచకచయము ధ్వనింప,
కలసి తా మొక్కటిగాఁ గిన్నరాంగ
నలు, పురజయము గానముచేయుచుండ
మురజంబువలె నీయమోఘనిర్భాద
భరము కందరములఁ బ్రతికబ్ధమీన 520

అటను సంగీతార్థ మగు సమగ్రంబు
 నటరాజశేఖరునకు నీకతమున.
 ఉపతటినాగిరి నొప్పుచిత్రముల
 నపరిమితంబుల నరయు చామీద,
 కౌంచరంధ్రంబు భార్గవరామకీర్త్యు 525
 దంచంబు, మానసద్వార మంచలకు,
 కనుగొని యడ్డంబుగా దాన నీవు
 చనువేళ బలిని రసాతలంబునకు
 నడఁగఁద్రోక్కఁగఁ బెంచునయ్యంబుజాక్షు
 ననుగూనా శ్యామత సగుపింతు వీవు. 530

అటు కొంత యేగి దశాననుభాహు
 పటలోచ్ఛ్వాసత్సంధిబంధంబు నొప్పి
 అల దివిజస్త్రీల కద్దంబుమాడ్కి
 నలరుకైలాసాది కతిధివి కమ్ము
 కుముదశుభ్ర-బులై కొమరారు శృంగ 535
 సముదయంబుల నాకసముఁగప్పి యొకట
 గుట్టగా నిత్యంబుఁ గూర్చినహరుని
 యట్టహాసంబునా నాయది తనరు.

అటు స్నిగ్ధభిన్నాంజనాభుండ వీవు
 తటగతుం డగుడు సద్యఃకృతదంతి 540
 దంతవిచ్ఛేదాతిధవళ మత్యంత
 కాంతియుతంబౌచుఁ గైలాసశిఖరి

నీలాంబరపునిగన్నిగలు మైనెగడు
తాలాంకధరుపోల్కిఁ దాల్చునం చెంతు.

అహికంకణము వీడి యాయాటకొండఁ 545

దుహినాంశుధరుఁడు చేదోడుగా నుండ,

పాదచారిణిగనే పర్వతపుత్రి

వేదనపడుచుఁ దా విహరించెనేని

అంగంబు గడ్డగా నప్పుడే భంగ

భంగంబులుగ మెట్లపగిదిఁ గావించి 550

మణితటారోహణమార్గంబునందు

నణమధ్య కీపు సహాయమ్ము కమ్ము.

కంకణకోటిసంఘటనోద్గ్రీణ

కంకణజాలు నిన్ ఘర్మసంలబ్ధు

ధారాగృహంబుగా దైవతాంగనలు 555

కూరించి యం దెంతకును వీడకున్న,

కర్ణకరోరభీకరగర్జితములఁ

బూజ్జేందువదన లాఘాఘోఁడు లాట

సందడిలో నున్న సమయాన భయముఁ

జెందునట్లుగఁ జేసి శీఘ్రంబ పొమ్మ. 560

ఆనుచు జాంబూనదాంబుజోద్భావి

మానసకాసారమహానీయజలము

సలుపుచు ముఖపటసంప్రీతి నభ్ర

తలచరదైరావతమునకు క్షణము

చలియింపఁజేయుచు జల్లతెమ్మైరల
లలితకల్పదుగ్ధపల్లవదుకూలముల
మనసునకు నచ్చుమాడ్కి నోజలద
అనుభవింపుమ యమ్మహామహీధరము.

565

అందు బ్రయోత్సంగమందుఁబూఁబోడి
చందానఁ దదచలోత్సంగంబునందు
లలితగంగాదుకూలముఁ బాయుదాని
నలకఁగా గుర్తింపుమా కామచారి !
జలదాగమమున నుచ్చవిమాన యద్రి
జలకణవర్షభ్రజాలంబుఁదాల్చి
ముత్తైసరులతోడి ముంగురుల్ కాగిలు
బిత్తరివలె గడుఁబ్రియముఁ గావించు.

570

576

—♦ గ ద్య ము ♦—

ఇది శ్రీ పశ్చే పూర్ణప్రజ్ఞాచార్యప్రణీతంబగు
ద్విపద మేఘదూతంబునఁ
బృథమాశ్వాసము.

శ్రీహనుగీవాలు నమః

ద్వి ప ద

మే ఘదూతము

—:0:—

ద్వి తీ యా శ్వా స ము

—:0:—

అలకాపురిఁ బోలు పారు సాధములు
జలద ' త త్తద్వి శేషముల నిఁ బోలు
మెఱపుఁదీఁ గెలతోడ మెఱసెద వీవు
మెఱుఁగుఁబోఁడులతోడ మెఱసెడు నవ్వి
దివిశేంద్రధనువుతో దీపింతు వీవు
వివిధచిత్రములతో విలసిల్లు నవ్వి
శ్రావ్యగంభీరఘోషల నొప్పు దీవు
శ్రావ్యమృదంగఘోషల నొప్పు నవ్వి
వారిగర్భుండవై వరలెద వీవు
తాతమణిస్థలాస్థారంబు లవ్వి
అంబరంబును గప్పి యలరుదు వీవు
అంబరపరిచుంబదగ్గింబు లవ్వి.

5

10

కరములందు విలాసకమలరాజములు
కురుల లేమొల్లలఁ గూర్చినసరులు
ముద్దులొల్కెడునిండుమోములయందు
లొద్దుగుఁబువ్వులలోనిపుప్పొడులు
గోరంటపూవులు కొమ్ముడులందుఁ

15

- జూగుశిరీషముల్ శ్రీవణంబులందు ,
సాపటలందు నీపాపు సూచించు
నీపంబులందు మానినులు దాల్చెదరు. 20
- అందు వృక్షములు నిత్యప్రసూనములు
తుంది లేందిదిరస్తూయమానములు
కొలకులు నిత్యసంకులపంకజములు
కలహంసి కామాలికావేస్థితములు
భవనబహులు నిత్యభాస్వత్కలాప 25
నివహముల్, రవసమున్నితకంఠములు
సంజప్రొద్దులు నిత్యచందికాపుంజ
మంజులంబులు తమోమదభంజనములు.
- ఎన్నఁగ నెఱుంగ రయ్యెడ నున్న వారు
కన్నీరు ముదమునఁ గాక వేఱొకటఁ 30
గానరు ప్రియురాండ్రొగ్గొక్కొక్కొక్క
మానుతాపముకన్న మఱి తాప మొందు
ఆరయ రల పొలయల్కచేఁగాక
వేఱుగా మఱి దేన విప్రయోగంబు
నెఱుంగరు, సుఖముల కీక్కయై పరఁగు 35
నెఱజవ్వనంబుకంటెను బ్రాయ మొందు.
- భాసురైందవశిలాబద్ధంబు లగుచు
భాస్లిహర్ష్యాగ్రభాగమ్ములందు
ఁల నిత్యముఁ బ్రసరించి తారకిలు
పూలు చల్లినయట్టిపొలపునఁ బాలుచు 40

అం దు త్తమో త్తమలై పేరుగన్న
 సుందరీమణులతో సుఖములఁ దేల
 నీదుగంభీరధ్వనిక బురుడించు
 వాదిత్రీములు వినవచ్చుడు వారు
 రతిఫల మనుమద్యరాజంబుఁ గల్పు
 త్తితిరుహజాతంబు సేవింతు రచట.

45

అమరులచేసైత మర్థింపఁబడిన
 కొమరుఁబ్రాయంపు జక్కులక న్నెగములు
 మందాకినీమందమందానిలములు
 డెందంబులకు నూటడింపు ఘటింప ;

50

తీరమందారధాతీరుహవార
 వారితరవికరవ్రాతలై యచట
 గూఢంబు గావించి కొండొక్కమణిని
 గూఢమణికిడఁ గూడి యాడెదరు.

తనకుఁ దానై జాటి తలఁగెడునీవిఁ
 గనుఁగొని ప్రియలతోఁ గలయంగ నిదియె
 సమయం బటంచుఁ జంచలకరాబ్జముల
 రమణులు కూర్చిఁ జీరలు చీరుచుండ
 సిగ్గుచే నేమియుఁ జేయంగలేక
 దగ్గఱ నున్నయుత్తమచూర్ణములను,
 తళతళ వెల్గురత్నప్రదీపముల
 జళికించియును వ్యర్థచర్య లయ్యెదరు

55

60

ఇటువంటి చిత్రంబు లెన్నియో నీకు
నటఁ జూడనగు నయనానంద మెసఁగ.

తంతువలంబివైతానికచంద్ర 65

కాంతమణుల్ శశికరములఁ గరఁగి
బొటబొటమని నీటిబొట్టులఁ గురిసి
చటుకున సురతసంజనితార్తి మాన్పు
సగరేలఁ బ్రియభుజోచ్ఛ్వాసితాశ్లేష
లగుకామినులమేల్మీయంగంబులందు. 70

పేరీరకుఁ డైనసమీరకువలనఁ
జేరి విమానాగ్రసీమల నందు
స్వీయాంబుకణములఁ జిత్తరువులను
బాయనిదోషంబుఁ బాటిల్లఁజేసి
శంకచే బోలె జగ్దరితంబు లగుచు 75
జంకుచుఁ గొంకుచు జాలమార్గముల
మాటురూపముల ధూమంబులపేరఁ
బాటుచు నుండు నీవంటిమేఘములు.

తఱుఁగనినిధులు సద్గంబుల వెలయ
మెఱుఁగుటచ్చరలు సమీపమం దలర, 80
పయి స్థాయిలో ధనపతిసద్యశంబు
నయమొప్పు బాడుకిన్నరకోటితోడ,
చిత్రరథమునాఁ బ్రసిద్ధమై యధిక
చిత్రంబులకు జన్మసీమయై యొప్పు

పూవులతోఁట నేపొద్దఁ గాముకుటు 85
భావింపరానివైభవముల నుందు.

అడుగులతోట్రుచే నలకల జాఱి
పడినమందారపుష్పంబులచేత,
గండభాగచ్యుతిఁ గన్నకపోల
మండనాపశు లైనమకరులచేత, 90
శ్రీవణయుగ్మమునుండి జాటుటంజేసి
భువిఁ బొల్చుపొండమ్మిపూవులచేత,
బరువైనగబ్బిగుబ్బులతాఁకుబడులఁ
తెరిగినముత్యాలపేరులచేత
విభులను గవిసెడువేడుక రేల 95
నభిసారికాంగన లరిగినతోవ
తెల్లంబుగాఁ దెలతెల్లవాఱగ నె
యెల్లజనంబుల కెఱుంగనొ నచట.

ధనపతి సఖుఁడౌటఁ దాఁ ద్రిణేత్తుండు
అనయ మందు వసించు నని మన్మథుండు 100
జంకుచే షట్పదజ్యం బైనధనువుఁ
గొంకును డఱుచుఁ జేకొనుటకుఁగూడ
ఐనను గామిలత్యోమోఘములు న
హీనభూభంగప్రహితలోచనములు
చతురకాంతావిలాసవిశేషతతులు 105
సతతంబు తత్కార్యసంసిద్ధిఁ గూర్చు

చిత్రచిత్రంబునా జలుగుచీరెలును
 కేత్రవిలాసముల్ నేర్పుమధ్యములు
 వివిధపల్లవములు వివిధపుష్పములు
 వివిధభూషణములు వింతవస్తువులు
 చరణరాజీవరంజనమంజులోప
 కరణంబులౌ యలక్తకరసంబులును
 తలఁచినంత నె యిచ్చుఁ దత్కల్పకంబె
 వెలఁగుల కటఁ జతుర్విధభూషణములు.

110

ధనపతిమందిరోత్తరభాగమందు
 ననతిదూరముననే యలరు మద్గ్రహము
 సురపతిధనువునా సుందరం బగుచు
 వరతోరణము గానవచ్చు దవ్వన నె
 చేతి కందెడుపూలచెండ్లచే వంగి
 నాతన్ని పుత్రుమన్ననఁ బెంపఁ బెరిగి
 దీపించు నీకు గుర్తింప నద్దాని
 దాపున బాలసుందారవృక్షంబు.

115

120

మస్మణవైడూర్యసమంచితనాళ
 విస్మయరహేమాబ్జవికసితంబగుచు
 వాపి యొక్కటి యందు వరలు మారకత
 సోపానపంక్తులఁ జూడనై యొప్పి
 అందు వసించురాయంచలు నిన్ను
 ముందు వీక్షించియు మోసాలనున్న

125

మానసంబున కేగి మనవచ్చు నంచు
మానసంబున నేని మఱి యెంచ వెపుడు. 130

రుచిరేంద్రసీగోరుగోచిరింఘోళి
విచికిలశిఖరమై వింతఁగొల్పుచును
గనకరంభావనాకాంతమై జలద '
తనరుఁ గీఁజాపర్వతంబు తత్తటిని
మిత్రమా' నాదుభామిని కది ప్రేమ 135
పాత్రమాటఁ “బదేపదే” చెప్పనేల
నినుఁ దటిత్సందర్శనీయుఁ జూచుడును
మనసున కది మఱిమఱి జ్ఞప్తివచ్చు.

జలద' యాకృత్రిమశైలంబునందు
విలసిల్లు నొకమాధవీమండపంబు 140
దానిచెంగటఁ జలద్దళ మశోకంబు
మానైనపొగడయు మఱి కానిపించు,
ఆరెండు నెపుడు దోహదకైతవమునఁ
గోరెడు ననుబోలె గోమలికూర్చి
నొకటి తద్వామపాదోరుతాడనము 145
నొకటి తన్మృగమదిరోపాసనంబు.

రవ్వలపీఠతో రాజల్లుపైఁడి
మవ్వంపుగడ వానిమధ్యఁ జెన్నారు
పచ్చివెదుళ్ళోఁ బల్లటీలాడు
పచ్చరాయరుఁగు కన్పడు దానికింద 150
ఘలుఘల్లుమని పైఁడిగాజులు మోగె

లలిఁ దాశములను మలలన యాడింప
ముదమొందు సమిత్రముఖ్య మా నెమిలి
సిదురించు రజనుల నిత్య చూగడను.

గుఱుతు వేఱొక్క టిగూడఁ జెప్పెదను 155

మఱి నీని మదిలోన మఱచకు మయ్య
కలవు వాకిట నిరుగడలఁ గుడ్డముల

సలలితంబుగ నొసి శంఖపద్మములు

నాయెడఁ బాసిననాటనుండియును

నేయుత్సవములేక యెసఁగుటకతనఁ 160

దేజంబుచెడి యిల్లు దీపింపకుండు ,

రాజిల్లునే తమ్మి రవి నెడఁబాసి ?

కలభరూపంబును గమన వేగంబు

గలుగుటకై పూని కమనీయసాను

మండితం బధికరమ్యము నైనయాట 165

కొండపైఁ గూర్చుండి కొండొకసేపు

ఖద్యోతపటవీప్రకాశనిభంబు

విద్యుదాలోకంబు విడు మంతిపురిని.

చూడఁగాఁగల మొక్కసుందరి నందు

లేడిమాపులను గెల్చెడుచూపుదాని 170

సన్నని నెమ్మేనిసారులదాని

మన్ననఁ గన్న చామనచాయదాని,

పరిపక్వదాడిమిఫలబీజములకు

సరి మానికములపల్చు లొప్పుదాని

దోరగాఁ బండినదొండపంశులకు 175

వార గానఁగరానివాతెఱదాని
నడుమునఁ బేదతనం బొప్పుదాని
నడిజవ్వనముదాని నతనాభిదాని
ఘనజఘనత మందగమనంబుదాని
స్తనగారవమున పుంతగ వంగుదాని 180

సృష్ట నిర్మించినసౌందర్యవతుల
సృష్టిలోపలఁ దొలిసృష్టియోదాని.

అదియె నాసర్వస్వ మదియె నాహృదయ
మదియె నారెండవయాత్మ వేయేల ?
చక్రవాకియుఁబోలె సహచరు నన్ను 185

వక్రదైవమ్ము పాపఁగఁ గుందు నామె
శిశిరనిర్మళితయై చెడి నొంటిరూపు
క్రశిమ వహించినకమలినిం బోలె
ఈదినసముల నాయింతి వియోగ

వేదనచే మాటి వేటుగానున్న 190

నంతమాత్రమున నీ వాతన్ని సన్య
కాంతగా మది సుముఖా ' యెంతు వేమొ.

ఎడతెగ కెల్లప్పు డేట్టుటం జేసి
కడు నుబ్బుగాంచినకన్నులతోడ
వేడినిట్టూర్పులు విరివిగా నుంట 195

వాడి వన్నెతఱుంగువాతెఱతోడ
ముసురుచు వేలాడుముంగురు లొప్పి

యసకలవ్యక్తియశా యామెమోమునకు
నీనిరోధంబుచే నిష్ప్రభుడైన
యానలినారిదైన్యంబు నూహింతు.

200

జలద ' నీదృష్టిగోచర మగు నామె
కులదేవతార్చనాకుల యశాచుఁగాని
తలఁపులో నున్న నాతనువును జిత్ర
ఫలకమ్మునందున వ్రాయుచుఁగాని
ప్రియముతో ని న్నెంతో పెంచిననీదు
దయితు నెన్నఁడుగాని తలఁతువా యంచు
మంజుభాషణముల మది నలరించు
హంజరశారిక బలుకుచుఁగాని.

205

మలినవస్త్రోత్సంగమండలమందు
విలసితం బగునొక్కవీణియ నుంచి
నాదునామాంకంబునక బొల్పురేయ
మేదేనిఁ బాడఁగా నెంచి బిగ్గఱగఁ
దడియఁ గన్నీటిచే దంతులు వానిఁ
డుడిచి “పదేపదే” దొరలునాస్మృతిని
వాటిల్లుమూర్ఛఁ బూర్వపుమూర్ఛనలను
మాటికిమాటికి మఱచుచుఁగాని.

210

215

ఎడఁబాయు టాదిగా నేఁడాదివఱకుఁ
గడచిన నెలలు పోఁగాఁ దక్కు నెలల
లెక్కించుచునొ, దేహళీపుష్పములను
'ఒక్కటి రెం' డంచు నుర్విపై నుంచి

220

మనసునందున మత్సమాగమసుఖము
 ననుభవించుచునొ, నీ కగుపించు నామె;
 ఇవియెగా పతులతో నెడఁబాసినపుడు
 పుపుఁబోఁడులకుఁ బ్రోస్తఁబుచ్చుమార్గములు !
 తగువినోదము లేవొ తనరుటంజేసి 225
 పగ లెడఁబా టంత బాధింపకున్నఁ
 గాలయాపనకు మార్గములేకయుంట
 రేల శోకం బడరించునం చెంతు,
 ఆతరుణమున నీ వట కేగి సద్దు
 వాతాయనంబున వరలి యున్నిద్ర 230
 స్పండిలశయన నాసతికి నానుడులఁ
 గొండొక సౌఖ్యంబుఁ గూర్చు మోసౌమ్య !
 శొలిదెస మొదలునందునఁ గళామాత్ర
 విలసితం బగునిశావిభుమూర్తి యనఁగ
 సగమయి యాధివశత నొకవైపుఁ 235
 జగురాకుఁబాన్పునఁ జీర్చినదాని
 తొల్లిక్షణముగ నాశో నిష్ఠరతుల
 నుల్లాసముగఁ బుచ్చియున్నరాతిరి నె
 నేడు వియోగాతినిష్ఠుర దీర్ఘ
 వేడినిట్టార్పుల వెడలించుదానిఁ 240
 గనుఁగొని నాదువాక్యంబు లోసౌమ్య !
 వినిపింపు వీనులవిందు చేకూర.
 జాలమార్గప్రవిష్టంబులు నమృత

జాలశీతలములౌ చంద్రాంశువులకు,
 యింటివిశ్వాసంబుతో నెదు రేగి
 వెంటనే యోర్వమి విముఖుడై మరలి
 వెతచేత నయనారవిందంబు సలిల
 యుతపక్షములను గొండొక కప్పదాని,
 అంబుజాచరణాశ్రయమా దివసమున
 నంబుజనింబలె నలరారుదానిఁ
 గనుఁగొని నాదువాక్యంబు లోసామ్య !
 వినిపింపు వీనులవిందు చేకూర.

245

250

ఒక్కసానంబెడై యెప్పుట బిరుసు
 లెక్కి చెక్కులమీఁద నెగురుముంగురుల
 వాతెఱచిగురాకు వాడ్పునిట్టార్పు
 చేత మాటికి నెగఁజిమ్మెడుదాని,
 కలలోననైన నాకలయిక కొంత
 కలుగునా యని నిద్రఁ గాంక్షించుదాని
 నయనబాష్పముల నానలుసంతయాశ
 కయిన మార్గము లేక యల్లాడుదానిఁ
 గనుఁగొని నాదువాక్యంబు లోసామ్య !
 వినిపింపు వీనులవిందు చేకూర.

255

260

విరహాదిదినమున విరిదండఁ దీసి
 తరుణిచే జడగ బద్ధంబైనయదియు,
 శాపాంతమున నార్తి జాఱ నాచేత
 నే, పునరుద్వేషనీయమా నదియు,

265

చిరకాలసంస్కారసిద్ధి లేకునికిఁ
 బరుషంబు విషమమై పరఁగెడనదియు,
 తాఁకఁ గుదుళ్ల వేదనఁ గూర్చునట్టి
 యేకవేణిఁ గపోల మెడలించుదాని;
 కనుఁగొని నాదువాక్యంబు లోసౌమ్య ' 270
 వినిపింపు వీనులవిందు చేకూర.

అతిభారమునఁ గొన్ని యరుచిచేఁ గొన్ని
 చ్యుతముఁటం గొన్ని సొమ్ములు మాని
 తడవకుఁదడవకుఁ దల్పంబుపైనఁ 275
 బడుమృదుగాత్ర మేపగిదివో నిల్పి
 జలద ' నీచేఁగూడ జలమయాశువుల
 నలవలరాల్పు నవ్వామాక్షి నిజము
 అరయఁగా నార్ద్రాంతరాత్ము లౌవారు
 కరుణాంతరంగులు కారొకో తఱచు. 280

ఎఱుంగుదు జలద ' నాయెడ నీదుచెలికిఁ
 దఱుఁగనియనురక్తి తనరుట దాన
 నిటువంటిదిగఁ దొలియెడఁబాటునందుఁ
 గుటిలకుంతల ననుకొందును గాని
 యందఁగూడ నటన్నయభిమాన మింత 285
 తొందరించె నటంచుఁ దోచునో నీకుఁ
 దమ్ముడా! నాయన్నదానిలో నిజము
 నెమ్మదిపై నింక నీవెఱుంగుదువుః
 మూఁగుచుండుటఁజేసి ముంగురు లెప్పుడు

కేగ్రేగంటిచూపులు కెరలనియదియు , 290

కాటుక యెన్నాళ్లుగనో మానుకతన
నీటును మేల్ నిగన్నిగ లేనియదియు

విరహాడి మధుసేవ వీడుటఁజేసి

మఱి భూవిలాసముల్ మఱచినయదియు,

ఉపకృతి సల్ప నీ పుపకంఠ మేగ 295

నుపరిభాగస్పంద మొప్పారునదియు

నగునంచు నూహింతు నంబుదా ! నాదు

వేగలాడి నిడువారువామలోచనము.

అలఘుమత్పాశిరుహక్షతంబులకుఁ

బలుదినంబులనుండి పాత్రంబు కామి, 300

చిరపరిచితమయి చెలఁగుముత్యాల

సరమును దైవవశంబుచే వీడి

సురతాంతమందు మెచ్చులకు నాచేతఁ

జరణసంవాహనసత్కార మంది

సరసరంభాస్తంభసదృశమై యొప్పు 305

తరుణివామోరువు తారశ్య మందు.

జలద ! నీ వట కేగుసరికి మత్కాంత

కలఁతచేఁ గూరుకే కన ; దొక్కవేళ

నిడురలో నున్న నీవు జాగనక

సద్దుసేయక యొక్కజా మోర్వవలయు; 310

ఎట్టలో చిరకాల మేగఁగా నిపుడు

కట్ట ! కలం గాంచఁగల్గితి నంచు

- నన్ను గాఢాలింగనముల బంధించు
 విన్న నీశబ్దంబు విఘ్న మౌ నేమొ.
 ఆతనుమధ్యఁ ద్వదాయాతశీత 315
 వాతపోతముల నావల మేలుకొలిపి
 మాలతీజాలకమహితలావణ్య
 శ్రీలతోఁబాటు నుద్దీప్తతఁ జేసి
 ఎవఁ డితఁడని త్వత్సహితగవాక్షంబు
 నవహితమై చూచు నకలంకచరిత 320
 మిటుమిట్లుగొలుపక మెఱపులచేత
 నుటుముమాటల నిట్లు లువిదతో ననుము.
 ఓసుమంగలి ! నీప్రియున కిష్టసఖుఁడ
 వాసిమై న న్నంబువాహుం డటందు
 తెలియుమా భర్తృసందేశ మిత్తఱిని 325
 నలినాక్షి ! కొనివచ్చినాఁడ నీ కనుచు,
 ప్రాణమెత్తుగ మది బాయనిప్రియల
 వేణిమోక్షముల కుద్విఘ్నరుకొనుచు
 దారిలో వెతల నెంతయుఁ గుందుబాట
 సారులమంద్రసుశాన్యఘోషముల, 330
 పొరుగురులను వీడి పొం డిండ్ల కనుచుఁ
 దరుణిరో! మఱియుఁ దొందరపెట్టునాఁడ.
 లనిపల్క మత్ప్రియ యంజనాపుత్తు
 జనకజపోలె నుచ్చ్వసితచిత్తమునఁ
 గనుఁగొని సత్ప్రియా కాండంబుఁ దీర్చి 335

విను శ్రీధ నావలివృత్తాంత మెల్ల,
అంగనలకుఁ బ్రియోదంతమ్ము కాంత
సంగమమ్మునకు నీషన్నూన మండు.

ఓరమృశీల! పరోపకారైక
పారీణజీవనా! ప్రియంతుఁ బద్మ 340

నేత్రితో నిట్లును నీచెలికాఁడు
చిత్రకూటాశ్రమనీమ నున్నాఁడు
నీవియోగంబుచే నెగుఱుచున్నాఁడు
జీవ మెల్ల దాలిచియె యున్న వాఁడు
ఉబుకుపెన్వెత నెట్లు లుంటివో యనుచు 345

అబల! నీసేచుఁబు నడుగుచున్నాఁడు
భామినీ! సులభవిపత్తుల మొదల
సేమమేగద పృచ్ఛసేయంగవలయు?
దూరవర్తియుఁ దనగుఁజేవహతక
నారితగతియునై వనిత! నీప్రియుఁడు 350

అతికృతీభూతంబు నతిగాత్రస్థ
మతిసముత్కంఠంబు నశుద్ధిదుఃఖంబు
సవిశేషదీర్ఘనిశ్వాసభరంబు
నవ్రతనమేనితో నట్టిసీమను
సంకల్పశతసహస్రములతో నెపుడు 355
బంకజముఖ! పరిష్కృంగ మొనర్చు.

చెలులముందట నీదుచెక్కుల నంట
వలనుగాక రహస్యవైఖరి నెవఁడు

అందఱు వినఁదగునదియ, కర్ణంబు
 నందుఁ జెప్పఁగ లోలుఁడయ్యె, నాతండు 364
 గడ్డయైన నినుఁ బాయఁగాలేనివాఁడు
 కడుదూరదేశానఁ గడగండ్లఁ బడుచు
 వెడవెడమాటల విరచించి యెవియొ
 పడఁతి! నాముఖముగాఁ బల్కుచున్నాఁడు.

నీదేహునిచి ఫలిసేలతలందు 365

నీదుచూపులు హరిణీజాలమందు
 నీరమణీయాస్యనిర్మలకాంతి
 శారదపూర్ణిమాశశిబింబమందు
 ఆశాసనీయమై యలరునీకేశ
 పాశంబు నా బన్ది బర్హభారముల, 370
 తావకీనభూరితావిభ్రమములు
 శైవలీన్యల్పర్కసముదయమందు,
 ఊహింతునేకాని యోచండి! నీకు
 నాహా! యెటన్ సామ్య మలర దించుకయు.

అణుమధ్య! ధాతురాగాదుల నిన్నుఁ 375

బ్రీణయకోపినిఁగ రాపలకపై వ్రాసి
 అతివరో! నన్ను నీయంఘ్రిసరోజ
 పతితునిగా లిఖింపఁగ నెంచునంత
 మాటిమాటికిఁ బొంగి మఱి వచ్చుకంటి
 నీటిచే దృష్టి కన్పింప దించుకయుఁ, 380
 గూర్చదైవం బిందుఁ గూడ నేమందు
 నోరువఁడాయె నయ్యో! మనపొందు.

కల నెప్పుడో యతికష్టంబుమీఁదఁ
గలసిననినుఁ బిగికొఁగిటఁ జేర్చ
నిదురలోన నె యట నీ వుండినట్లు
ముదిత ! నీపై భుజమ్ములఁ జూచునన్ను
వనదేవతలు చూచి వనటఁ జివుళ్ళఁ
గనునీరు ముత్యాలకరణి రాల్పుదురు.

385

సల్లలితశీలఁ జనుదేవదారు
పల్లవపుటమాలపై దాడివెడలి
ఆక్షిరములచేత సతిఘృచూయించి
దక్షిణదిక్కుగాఁ దరలినమంచుఁ
గొండతెమ్మెరలు నిన్ గుణవతి ! యంటి
యుండనోపు నటన్నయూహచే నిందు
నీగుణం బేమైన నెగడునో యంచుఁ
నొగిలించెద వానిఁ గమలాయతాక్షి !

390

395

నీటిధారలను నానిశభూమితోడి
పాటు వాసించుతావకముఖంబునకుఁ
కాలదూర్కు గృశున్ జాలియే లేక
బాల ! యేఁచఁగసాఁగెఁ బంచబాణుండు;

400

అంబరచుంబదభ్రాదభివృష్టి
జంబాలజటిలమై జగ మొప్పువేళ
రవికిరణములె పాఱనిజడినాళ్ళు
పువ్వుబోడి ! యెటు వెళ్ళిపోవునో రేపు.

- అతియామయా యాత్రియామ యేరిసి 405
 గతయామయై క్షణకాలమై పోవు?
 అవు నట్లే యెల్లు సర్వావస్థలందుఁ
 బహును మందాతపమ్ముగా ననుచు
 నేవేళఁ దీరనియిట్టికోరికల
 నీవియోగాగ్తచే నెగులు నామనము. 410
 కలిక ! నేశాపాంతకాలచర్యలను
 దలపోసికొని జీవితము నిల్పుకొందు
 నిలుపుకొ మ్మట్లులే నీవుఁ గల్యాణి !
 కలఁతఁజెందకుము నాకష్ట మాలించి
 యెల్లకాలము సౌఖ్య మెవ్వఁడు చెందు 415
 నెల్లకాలము దుఃఖ మెవ్వఁడు పొందు
 సక్రిమాత్యుచ్చనీచైర్గతి గల్గి
 చక్రారణేఖనాఁ జను భాగ్యరేఖ.
 శాపాంత మగు నాకు జలజాయతాక్షి !
 పాఁపసెజ్జను శాఙ్గ పాణి లేచుడును 420
 కోమలీ ! కనుమూసికొని కష్టమనక
 యీమాసములు నాల్గు నెటొ వెళ్లఁబుచ్చు ,
 అటుమీఁదటను మన మనుభవించెదము
 కుటిలకుంతల ! నేటికోరిక లెల్ల
 సార భాసురచంద్రిచంద్రికాపూర 425
 చారుతరంబులౌ శారదనిశల.
 తిరిగియు నను సుదతీ ! తొల్లి శయ్యఁ
 గరముల నామెడఁ గౌగిటఁ జేర్చి

నిదురించి పెద్దగ నీ వేప్పుకొంచుఁ
ఒడఁపడి మేల్కొన, 'భామ ! శోకింతు 430
విడియేమి' యనిపల్క నెన్నియోమార్లు
సదరహాసంబుగాఁ జాన ! నీ వనవె
'కాంత ! యెంతటిమోసగాఁడ వీ వన్య
కాంతతో నున్నట్లు కలఁగంటి' నంచు.

జలజాక్షి ! యీయభిజ్ఞానదానమునఁ 435
దలపోసి కుశలవర్తనునిగా నన్ను
గిట్టక మన కాత్మఁ గీడెంచువారు
పుట్టించునపవాదముల నమ్మఁబోకు
ఎడఁబాటునందు నో యింతి ! స్నేహములు
చెడు ననునుడి, విశ్వసింపఁగాఁ జాల 440
లేమ ! భోగం బసల్ లేమిచే నపుడు
మామూలుకన్నఁ బ్రేమలు పెచ్చుపెరుఁగు.

తొలియెడఁబా బాట దుఃఖాతిరేక
కలిత నీసఖ నిట్లుగా నూటడించి
వెనువెంటఁ ద్రినయనవృషసముత్థాత 445
ఘనచారుశృంగమా కైలాస మెడలి
ప్రియతమాప్రహితసాభిజ్ఞానకుశల
మయవచనముల నామదిఁ గొంకు మాన్చి
పోద్ధతిమల్లెపూపోల్కి దుర్బలత
దద్దఱునాజీవితమ్ము రక్షింపు. 450

సత్యంబుగా మది సౌమ్య ! యీబంధు
 కృత్యం బానర్ప నంగీకరించితివె ?
 బదులుచెప్పమి నన్యభావన లేదు
 కుదురు నీగాంభీర్యగుణమున కద్ది
 అద్దిరా ! యిచ్చెద నడిగినయౌత
 సద్దసేయక నీరు చాతకంబులకుఁ
 బ్రతుక్యత్తరంబన్నఁ బ్రణయులపట్ల
 నత్యుత్తముల కీప్సితాచరణంబె.

465

నాపైని నేస్తంబుననొ మందయానఁ
 జాప మీతం డెడఁబాసినాఁ డనియొ,
 కనికరంబుననొ, యిక్కార్యంబు నీకు
 ననుచితకృత్యమే యగుఁగాక తీర్చి
 తరలు ప్రాప్తవృత్తంతశీలు గాఁగిలఁ
 దరువాత నీయీప్సితస్థానములకు ;
 గజయైన లేకుండుఁగాత నీకిట్లు
 లడఁజాటు నీమెర్పుటిల్లాలిత్తోడ.

466

468

—♦ గ ద్య ము ♦—

ఇది శ్రీ పశ్చే పూర్ణప్రజ్ఞాచార్యప్రణీతంబగు
 ద్విపద మేఘదూతంబున
 ద్వితీయాశ్వాసము.

